

POSTANOWIENIE

Dnia 20 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Stanisław Zabłocki (przewodniczący)

SSN Rafał Malarski (sprawozdawca)

SSA del. do SN Jacek Błaszczyk

Protokolant Jolanta Włostowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jolanty Rucińskiej

w sprawie Z. M.

oskarżonego z art. 177 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 20 października 2016 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego na niekorzyść oskarżonego

od postanowienia Sądu Okręgowego w G.

z dnia 30 grudnia 2015 r., utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w S.

z dnia 18 listopada 2015 r.,

uchyla postanowienia Sądów obu instancji i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w S. do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Czeski prokurator wystąpił do Prokuratury Generalnej w Polsce z wnioskiem o przejęcie ścigania w sprawie dotyczącej wypadku komunikacyjnego z udziałem obywatela polskiego Z. M., do którego doszło na terytorium Republiki Czeskiej w dniu 2 lipca 2012 r. Wniosek ten został przekazany Prokuraturze Rejonowej w S., której prokurator wszczął postępowanie przygotowawcze, a po jego zakończeniu

skierował do Sądu Rejonowego w S. akt oskarżenia przeciwko Z.M. o popełnienie przestępstwa z art. 177 § 2 k.k.

Sąd Rejonowy w S., po ponownym rozpoznaniu kwestii występowania czy też niewystępowania ujemnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k., postanowieniem z 18 listopada 2015 r., umorzył postępowanie wobec niewydania w trybie art. 590 § 1 k.p.k. przez Ministra Sprawiedliwości zezwolenia na ściganie oskarżonego. Sąd Okręgowy w G., po rozpoznaniu w dniu 30 grudnia 2015 r. zażalenia prokuratora, utrzymał w mocy pierwszoinstancyjne orzeczenie.

Kasację od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w G.u w całości złożył na niekorzyść oskarżonego Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny. Zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie art. 3 ust. 1 oraz art. 59 ust. 1, 1a i 3 Umowy między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych, podpisanej w Warszawie dnia 21 grudnia 1987 r. (Dz. U. z dnia 21 czerwca 1989 r. Nr 39, poz. 210), zmienionej Umową między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeską o zmianie i uzupełnieniu wskazanej Umowy, sporządzoną w Mojmirovcach dnia 30 października 2003 r. (Dz. U. z dnia 4 listopada 2005 r. Nr 222, poz. 1911), oraz art. 615 § 2 k.p.k. poprzez błędne uznanie, że dla prowadzenia postępowania karnego przeciwko obywatelowi polskiemu Z. M. o czyn popełniony na terenie Republiki Czeskiej niezbędne było wydanie przez Ministra Sprawiedliwości, w trybie art. 590 § 1 k.p.k., rozstrzygnięcia o przejęciu wniosku o przekazanie ścigania do właściwego organu państwa obcego w sytuacji, kiedy w przepisach wskazanej Umowy, regulującej to zagadnienie w sposób kompleksowy, przewidziano bezpośredni tryb porozumiewania się w sprawach dotyczących przejęcia ścigania przez organy wymiaru sprawiedliwości Umawiających się Stron, w wyniku czego doszło do utrzymania w mocy niezasadnego, albowiem wydanego w oparciu o błędną wykładnię art. 59 ust. 1, 1a i 3 tej Umowy, postanowienia Sądu I instancji o umorzeniu postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. wobec braku wymaganego zezwolenia na ściganie. W konsekwencji autor kasacji wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego postanowienia i utrzymanego nim w mocy

postanowienia Sądu I instancji oraz o przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna.

W pierwszym rzędzie przypomnieć trzeba, że według art. 615 § 2 k.p.k. przepisów działu XIII ustawy karnoprocesowej nie stosuje się, jeżeli umowa międzynarodowa, której Rzeczypospolita Polska jest stroną, stanowi inaczej. Przepisy Kodeksu postępowania karnego wchodzi więc w grę dopiero wówczas, gdy nie wyklucza ich zastosowania obowiązująca w danej dziedzinie współpracy między określonymi państwami umowa międzynarodowa. Unormowany kodeksowo system kooperacji w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych pełni tym samym wobec umów międzynarodowych rolę subsydiarną. Stosowanie przepisów krajowych nie jest wprawdzie wówczas całkowicie wyłączone, dotyczy jednak wąskiego spektrum spraw, a mianowicie sytuacji, gdy umowa nie reguluje jakiejś kwestii kluczowej dla funkcjonowania współpracy. Jeżeli istnieją luki i regulacja zawarta w umowie międzynarodowej nie jest całkowita, sąd polski ma obowiązek stosować te przepisy prawa krajowego, które się do tej kwestii odnoszą. Natomiast z pewnością umowa międzynarodowa wyłącza zastosowanie przepisów krajowych w całości, jeżeli dana forma współpracy jest w niej unormowana w sposób kompleksowy (zob. post. SN z 8 czerwca 2009 r., IV KK 461/08, R – OSNKW 2009, poz. 1264).

Bezsporne jest, że w dniu 21 grudnia 1987 r. została podpisana w Warszawie Umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych (Dz. U. z 1989 r. Nr 39, poz. 210). Została ona zmieniona i uzupełniona Umową z dnia 30 października 2003 r. sporządzoną w Mojmirovicach między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeską (Dz. U. z 2005 r. Nr 222, poz. 1911). W art. 3 ust. 1 Umowy uzgodniono, że organy wymiaru sprawiedliwości Polski i Czech co do zasady porozumiewają się ze sobą bezpośrednio. Znaczenie językowe tego przepisu nie budzi, zdaniem Sądu Najwyższego, wątpliwości. Warto wskazać, że w pierwotnym brzmieniu Umowy od tej zasady był przewidziany w art. 3 ust. 3 wyjątek: polegał on na tym, że w

sprawach o przejęcie ścigania karnego organy wymiaru sprawiedliwości Umawiających się Stron winny były porozumiewać się ze sobą za pośrednictwem organów centralnych. Wymieniony przepis został jednak mocą Umowy z 30 października 2003 r. skreślony; jako powód tego zabiegu podano potrzebę zdecentralizowania porozumiewania się w sprawach dotyczących przejęcia ścigania karnego oraz wprowadzenia możliwości odmowy przejęcia ścigania karnego. Jest znamienne, że Umowa polsko-czeska w aktualnej postaci nie uzależnia odmowy ścigania karnego, wprowadzonej do art. 59 ustępem 1a, od rozstrzygnięcia organu centralnego. Oznacza to, że wszystkie decyzje w przedmiocie przejęcia ścigania karnego Umawiające się Strony pozostawiły właściwym organom wymiaru sprawiedliwości, przez które rozumie się – jak stanowi art. 2 ust. 1 Umowy – sądy i prokuratury. Z przedstawionym wyżej podejściem nie koliduje decyzja ramowa Rady 2009/948/WSiSW z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie zapobiegania konfliktom jurysdykcji w postępowaniu karnym i w sprawie rozstrzygania takich konfliktów (Dz. Urz. Unii Europ. z 15 grudnia 2009 r., L 328/42); w pkt 15 jej części wstępnej zauważa się, że decyzja ramowa nie narusza m.in. żadnych uzgodnień dotyczących przekazywania postępowań w sprawach karnych między państwami członkowskimi Unii. Dodać tu również trzeba, że Rzeczpospolita Polska nie ratyfikowała Europejskiej Konwencji o przekazywaniu ścigania w sprawach karnych, sporządzonej w Strasburgu dnia 15 maja 1972 r.

Sumując: **Umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną, podpisana w Warszawie dnia 21 grudnia 1987 r. (Dz. U. z 1989 r. Nr 39, poz. 210), zmieniona i uzupełniona Umową sporządzoną dnia 30 października 2003 r. w Mojmirovicach między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeską (Dz. U. z 2005 r. Nr 222, poz. 1911), reguluje w sposób kompleksowy współpracę w przedmiocie przejęcia ścigania karnego, a to oznacza, że zgodnie z zasadą subsydiarności (art. 615 § 2 k.p.k.), nie ma w takim wypadku zastosowania art. 590 § 1 k.p.k.; tym samym dla prowadzenia postępowania karnego przeciwko obywatelowi polskiemu o czyn popełniony na terenie Republiki Czeskiej nie jest**

wymagane wydanie przez Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego rozstrzygnięcia o przejęciu wniosku w tej kwestii.

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy, należało stwierdzić, że ewidentnie błędnym postąpieniem było wydanie postanowienia o umorzeniu postępowania wobec Z. M. na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. Dlatego Sąd Najwyższy, uznając, że doszło do rażącego i mającego istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenia przepisów prawa wskazanych w kasacji (art. 523 § 1 k.p.k.), uchylił postanowienia Sądów obu instancji i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w S. rozpoznania (art. 537 § 2 k.p.k.). Niewłaściwe byłoby posłużenie się tu zwrotem „do ponownego rozpoznania”, bowiem stanowiące oś sporu zagadnienie prawne zostało w zapadłym przed Sądem Najwyższym postanowieniu rozwiązane. Zakończenie niniejszego procesu nastąpi natomiast albo przez wydanie orzeczenia formalnego (gdy stwierdzi się wystąpienie ujemnej przesłanki procesowej), albo przez wydanie orzeczenia materialnego, w którym rozstrzygnie się kwestię odpowiedzialności karnej oskarżonego.

kc